

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΝ ΤΡΙΕΤΙΑΝ

Α'. Κατὰ τὸ ἔτος 1937.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ τὸ προσω-
πικὸν αὐτοῦ αὐξανόμενον διὰ τῆς ἀποσπάσεως τριῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκπαιδευ-
σεως, τῶν διδασκτῶρων Μαρίας Ἰωαννίδου καὶ Διογένης Ξαναλάτου καὶ τῆς δι-
δασκαλίσσης Μαρίας Λιουδάκη. Ἐκ τούτων οἱ μὲν δύο πρῶτοι ἀνέλαβον ὑπη-
ρεσίαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ἀπὸ τῶν μέσων Ἰαννουαρίου, ἡ δὲ τελευταία ἀπὸ τῆς 9
Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. Καὶ ἡ θέσις γοργῶς ἡμεῖς ἡμῶν παρέμενε κενή, ἐπλη-
ρώθη διὰ τοῦ διορισμοῦ τῆς Γεωργίας Παπαδοπούλου, ἥτις ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ἀπὸ
τῆς 8 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. Κατὰ τὸ δευτέρον διὰ τῆς ἀειμνήστου τοῦ Ἀρχείου καταργήθη
τῆς ὑπηρεσίας δύο ἐκ τῶν ταξινόμων αὐτοῦ, τοὶ μὲν μονίμως ὑπηρετοῦντος ἐν
αὐτῷ Γεωργίου Ν. Πολίτου ἀποσπασθέντος ἀπὸ τῆς 1^{ης} Αὐγούστου εἰς τὸ Ὑφυ-
πουργεῖον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ, τοῦ δὲ Διογ. Ξαναλάτου ἀναχωρήσαντος τὴν 6
Ὀκτωβρίου εἰς Γερμανίαν χάριν σπουδῶν.

Διὰ τῆς σχετικῆς ταύτης αὐξήσεως τοῦ προσωπικοῦ κατέστη δυνατόν νὰ
ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ πλουτισμοῦ τοῦ Ἀρχείου διὰ τῆς ἀποδελτιώσεως
ἀνεκδότων λαογραφικῶν συλλογῶν καὶ διὰ τῆς περισυλλογῆς νέου ὕλικου. Διὰ
τῶν ἐργασιῶν τούτων καὶ τῶν δωρεῶν φίλων τῆς ἑλληνικῆς Λαογραφίας ἡ
συλλογὴ τῶν χειρογράφων τοῦ Ἀρχείου ηὐξήθη, εἰσελθόντων εἰς αὐτὸ ἐν συν-
όλῳ 130 χειρογράφων (ἀπέναντι τῶν 17 τοῦ 1936 καὶ τῶν 2 τοῦ 1935) ἥτοι
ἐντὸς ἐνὸς ἔτους εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὅσα καὶ καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν ἐν-
ναετίαν χειρόγραφα. Ἐκ τούτων 72 μὲν, συγκείμενα ἐκ σελίδων 2356, προέρχον-
ται ἐκ καταλοίπων τοῦ ἀειμνήστου Ν. Γ. Πολίτου, κατατεθέντα εἰς τὸ Ἀρχεῖον
ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, 40 δὲ ἐκ σελ. 5352 κατετέθησαν ὑπ' ἄλλων δωρη-
τῶν, ἥτοι ἑνδεκα ἐκ σελ. 904, περιέχοντα 451 ᾠσματα καὶ 1002 δίστιχα, ὑπὸ
τῆς κυρίας Hedwig Lüdeke, ὀκτὼ ἐκ σελ. 848, περιέχοντα 341 ᾠσματα, 1111
παροιμίας, 47 παραμῦθια, 61 παραδόσεις καὶ 87 αἰνίγματα, ὑπὸ τοῦ κ. Β. Φάβη,
τέσσαρα ἐκ σελ. 350, περιλαμβάνοντα 99 ᾠσματα, 230 παροιμίας, 9 παραμῦθια,

35 αινίγματα καὶ ποικίλον ἄλλο ὕλικόν ὑπὸ τοῦ ἐκ Καστορίας κ. Ι. Μπακάλη, τέσσαρα ἐκ σελ. 57 ὑπὸ κ. Γ. Μέγα, δύο ἐκ σελ. 24 ὑπὸ κ. Β. Δεληγιάννη, ἓν ἐκ σελ. 588 (παραμύθια 52) ὑπὸ δ. Γεωργίας Ταρσούλη, ἓν ἐκ σελ. 69 ὑπὸ δ. Βίτας Ξανθιάκη, ἓν ἐκ σελ. 322 ὑπὸ κ. Δ. Λουκοπούλου, ἓν ἐκ σελ. 63 ὑπὸ κ. Θ. Βράκα, ἓν ἐκ σελ. 43 ὑπὸ κ. Δ. Λουκάτου καὶ ἕτερα 6 ἐκ σελ. 88 ὑπὸ τῶν κ. κ. Ὁλγας Γουσίου, Ἀγ. Τσέλαλη, Κ. Παναγιωτίδου, Πολ. Παπαχριστοδούλου, Γαίτου Λαζάρου καὶ Μ. Λιουδάκη. Πρὸς τούτοις κατετέθησαν εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἕτερα τέσσαρα χειρόγραφα, προερχόμενα ἐκ λαογραφικῶν ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῆς δ. Βίτας Ξανθιάκη, συγκείμενα ἐκ σελ. 3249, εἰσῆχθησαν δ' εἰς αὐτὸ ἀποδελτιωθέντα 14 χειρόγραφα τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἐκ σελ. 3585.

Κατὰ ταῦτα ἡ συγκομισθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλη σύγκειται ἐκ σελ. 12542, ἂν δ' ἐξαιρέσωμεν τὰ 72 χειρόγραφα, τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ αἰοδίου Ν. Γ. Πολίτου, ἡ ὑπόλοιπος ὕλη ἀνέρχεται εἰς σελ. 10186, ὅσαι δηλ. εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἀρχεῖον κατὰ τὴν τελευταίαν ὀκταετίαν.

Ἐκ τούτων καὶ τῶν κατὰ τὰ προηγουμένα εἰρη εἰσελθόντων εἰς τὸ Ἀρχεῖον χειρογράφων ἀπεδελτιώθησαν ἀποδελτία 24 χειρόγραφα. Ἐξ αὐτῶν 16 μὲν (τὰ ὑπ' ἀριθ. 763, 967, 985, 1035, 1051, 1074, 1076, 1090, 1092, 1096, 1098, 1099, 1123) ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ Λογ. Ξανθαλάτου, 3 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1058, 1075, 1100 τὸ πλεῖστον) ὑπὸ Μ. Ἰωαννίδου, 3 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 918, 1113 καὶ 1114 ἐν μέρει) ὑπὸ Γ. Ταρσούλη καὶ 3 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1105, 1117, 1121) ὑπὸ Μ. Λιουδάκη. Ἡ ἀντιβολή, κατάταξις καὶ καταγραφή τῆς ἀντιγραφείσης ὕλης ἐγένετο ὑπὸ τῆς Μ. Ἰωαννίδου, ἣτις εἰργάσθη, ὥς καὶ ὁ διευθυντής, καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἀποδελτιώσεως πολλῶν ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων. Τῆς ἐπιμόχθου ταύτης ἐργασίας ἀπήλλαξαν ἡμᾶς τρεῖς τῶν δωρητῶν τοῦ Ἀρχείου, παρὰχωρήσαντες τὰς συλλογὰς αὐτῶν δακτυλογραφημένας εἰς δελτία, ἡ κ. Lüdeke, ἡ δις Ξανθιάκη καὶ ὁ κ. Λουκόπουλος. Εἰς τούτους, ὥς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς φίλους τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας.

Ὅθεν ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποδελτιωθείσα καὶ ταξινομηθεῖσα ὕλη περιλαμβάνει ἴσματα 1340, δίστιχα 1741, ἐπιδᾶς 132, αἰνίγματα 217, παραμύθια 40, παροιμίας 2523, τοπωνύμια 2255, πρὸς δὲ ὕλην ἀναγομένην εἰς τὸ λαϊκὸν δίκαιον, τὴν λατρείαν, τοὺς βίους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, τὸν γάμον, τὸ παιδίον καὶ τὰς παιδίδας.

Πρὸς περισυλλογὴν νέου ὕλικου ἐνηργήθησαν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος τέσσαρες ἀποστολαί. Καὶ ἡ μὲν ταξινόμος Μ. Ἰωαννίδου μεταβάσα δι' ἓνα μῆνα

εἰς Καστορίαν κατήρτισε συλλογὴν ἐκ σελ. 647, ἐμελέτησε δὲ καὶ τὴν λαϊκὴν οἰκίαν καὶ ἐνδυμασίαν τῶν πέριξ χωρίων, ὡς καὶ τὰς θερινὰς καλύβας τῶν Σαρακατσάνων ἐν Πισσοδερίῳ· ἡ δὲ ταξινόμος Μ. Λιουδάκη, διαταχθεῖσα ἅμα τῇ ἀποσπάσει αὐτῆς νὰ παραμείνῃ ἐν Κρῆτῃ ἐπὶ δέμηνον, προέβη εἰς συστηματικὴν ἔρευναν τῶν τοῦ λαϊκοῦ δικαίου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταρτισθέντος ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου ἐρωτηματολογίου καὶ εἰς συλλογὴν ποικίλου ἄλλου ὕλικου ἐκ σελ. 340, ὃ δὲ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου διατρίψας ἐπὶ ἓνα μῆνα ἐν τοῖς χωρίοις τῶν ἐκ Μεσημβρίας καὶ ἐκ Κωστὶ τῆς ΒΑ. Θράκης προσφύγων ἠρεύνησε τὰ τῆς λατρείας καὶ διὰ τῆς ὀργιαστικῆς, ὡς καὶ τὴν λαϊκὴν οἰκίαν καὶ τὰ κατὰ τὸν γάμον τελούμενα, καταγράψας καὶ 218 ἄσματα καὶ ἄλλην ὕλην ἐκ σελ. 820. Τέλος ἐντολῇ τῆς Ἀκαδημίας ἡ δις Βίτα Ξανθάκη μετέβη εἰς Κύπρον καὶ ἐργασθεῖσα ἐπὶ δέμηνον ἐν αὐτῇ κατήρτισε συλλογὴν ἐκ σελ. 803 περιλαμβάνουσιν 180 ἄσματα, 602 δίστιχα, 104 ἐπιδῶς κτλ.

Ἐκ τῶν ἀποστολῶν τούτων συνεκομίσθη ὕλη 3249 σελίδων, περιλαμβανούσα 653 ἄσματα, 894 δίστιχα, 461 παροιμίας, 114 ἐπιδῶς, 86 παραδόσεις καὶ πλούσιον ὕλικόν, ἀναφερόμενον ἰδίᾳ εἰς τὴν λαογραφίαν, τὸ δίκαιον καὶ τὸν οἶκον. Τέλος διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν ἀπομνημονεύματων παρατῶ λαῶν μύθων καὶ παραμυθίων ἀπεφαστίσθη ἡ ἀποστολὴ ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς λειτοποιοὺς τῆς ἐκπαίδευσεως, ὡς καὶ ἡ προκήρυξις τεσσάρων βραβείων διὰ τὴν συλλογὴν λαογραφικοῦ ἐν γένει ὕλικου.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν συλλεκτικὴν ἐργασίαν ἐχώρησε καὶ ἡ ταξινόμησις τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης, ὡς καὶ ὁ καταρτισμὸς βιβλιογραφικῶν καὶ ἄλλων συστηματικῶν καταλόγων. Καὶ ὁ μὲν ταξινόμος Γ. Πολίτης ἐξηκολούθησε τὴν ταξινόμησιν τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων, κατατάξας συστηματικῶς τὰ ἐρωτικά, τὰς ἐκ τῆς Ριμάτας καὶ τῶν Ἐκατολόγων ἀποσχίδας καὶ τὰς παραλλαγὰς τοῦ ἁσματος τῆς Λιογέννητης, ἤρchiσε δὲ τὴν ἀποδελτίωσιν τοῦ εὔρετηρίου τῶν ἁσμάτων. Ἡ δὲ ταξινόμος Μ. Ἰωαννίδου ἐταξινόμησε τὴν ὕλην, τὴν ἐγκατεσπαρμένην εἰς ἀποκόμματα ἡμερησίων καὶ περιοδικῶν, κατήρτισε βιβλιογραφικὸν κατάλογον τῶν συλλογῶν παροιμιῶν καὶ ἐπελήφθη τῆς κατατάξεως τῶν ἀκατατάκτων ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ παροιμιῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται ἤδη εἰς 41645. Εἰς τὴν αὐτὴν ταξινόμον ἀνετέθη καὶ ἡ λεπτομερὴς κατ' εἶδος καὶ κατὰ ποσὸν καταγραφή τοῦ λαογραφικοῦ ὕλικου, τοῦ περιεχομένου εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἀποδελτιωθέντα χειρόγραφα, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ σύνταξις συστηματικῶν καταλόγων τῆς ὕλης, τῆς συγκεντρωθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ. Αὕτη διεξῆλθεν ἤδη τὰ ὑπ' ἀριθ. 1-78.289.302 καὶ 387 χειρ. τοῦ Ἰστορ. Λεξικοῦ, συμπληρώσασα καὶ τὴν ἐλλιπῶς γενομένην σταχυολόγησιν ἐνίων ἐξ αὐτῶν. Τέλος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρ-

χείου ἡσχολήθη εἰς τὴν λεπτομερῇ κατὰ κατηγορίας κατατάξιν τῆς συγκεντρωθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης, κατατάξας ἕξ αὐτῆς τὴν ἀναγομένην εἰς τὸ δίκαιον, τὴν κοινωνικὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν ἀστρολογίαν καὶ μελετήσας σύστημα κατατάξεως τῶν λαϊκῶν παιδιῶν πρὸς καθοδήγησιν δὲ τῶν ἐκτὸς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου συνεργατῶν ἤρχισε τὴν σύνταξιν διεξοδικῶν ἐρωτηματολογίων, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀστρολογίας. Πρὸς τούτοις κατήρτισε κατάλογον τῶν κατατεταγμένων μέχρι τοῦδε ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ μύθων, παραμυθίων καὶ εὐτραπέλων διηγήσεων κατὰ τόπον προελεύσεως αὐτῶν καὶ ἐπεξεργάσθη τὰς παραλλαγὰς τοῦ ἔσματος τοῦ Μαυριανοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς του, ὡς καὶ τοῦ Χάρου καὶ τῆς λυγερῆς, πρὸς παροχὴν πληροφοριῶν εἰς τὸ ἐν Freiburg Deutsches Volksliedarchiv.

Τὰς συλλογὰς τοῦ Ἀρχείου ἐχρησιμοποίησαν διὰ τὰς μελέτας τῶν οἱ καθηγηταὶ κ. κ. Φ. Κονκουλές, Ι. Ἀποστολάκης, Πάφια Ἀντωνιάδου καὶ N. Cartoian, οἱ δημοσιογράφοι κ. κ. Παπᾶς καὶ Μιχαλόπουλος, ἐξ φοιτητῶν καὶ δύο δημοδιδάσκαλοι, ὡς καὶ οἱ συντάκται τοῦ Ἰστορ. Μεταφυσ. καὶ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου.

Βιβλία καὶ φυλλάδια εἰσηλθόντες εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου ἐν συνόλῳ 127 (ἀπέναντι τῶν 106 τοῦ προεξέδοντος ἔτους), ὧν τινα πολύτομα, ὡς Frazer, The Golden Bough τόμ. 13, Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens τόμ. 9. Ταῦτα κατεγράφησαν ἐν τῷ βιβλίῳ εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 1139-1265 καὶ 43 μὲν προέρχονται ἕξ ἀγορᾶς, 84 δὲ ἐκ δωρεῶν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας (1), τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (2), τῆς Ἑταιρείας Εὐβοϊκῶν Σπουδῶν (3), τῆς Ἐπιτροπῆς Ποντιακῶν μελετῶν (2), τῆς Ἑταιρείας τῶν Θεσσαλῶν (2), τῆς Ἐκδοτικῆς Ἐπιτροπῆς Λασικῆς Ζωῆς (4), τῆς Ἑλληνικῆς Θελασσίας Ἐνώσεως (2), τῆς Ἑταιρείας Γυμναστικῶν Μελετῶν (1), τοῦ Deutsches Volksliedarchiv (2), τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας (1), τῆς Ἱστορ. καὶ Λαογρ. Βιβλιοθήκης (2), τοῦ Ἐκδ. Οἴκου Κολλάρου (5), τοῦ Γ. Πολίτου (7), τῆς Μαρίας Ἰωαννίδου (4), τῆς Μαριέττας καὶ Σπύρου Μινώτου (6), τοῦ Πολυδώρου Παπαχριστοδούλου (3), τοῦ Ἰ. Τορναρίτη (2), τοῦ Ν. Κυριαζῆ (1), τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου (1), τοῦ Γ. Δαφέριμου (2), τοῦ Α. Ζάχου (2), τοῦ Δ. Οἰκονομίδου (2), τοῦ Baud-Bovy (1), τοῦ Γ. Μέγα (1), τῆς Διευθύνσεως Κυπριακῶν Γραμμάτων (1), τοῦ Ι. Καταπότη (1), τοῦ Γ. Σήφακα (1), τοῦ Η. Βουτιερῖδη (1), τοῦ Στίλπωνος Κυριακίδη (1), τοῦ Κ. Ἡλιοπούλου (1), τῆς Ἀλίκης Ἀναστασιάδου (1), τοῦ Ἀ. Χατζῆ (1), τοῦ Β. Φάβη (1) κλπ.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ συντελεσθὲν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἔργον τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου. Καὶ ἀνεκόπη μὲν πως ἡ πρόοδος τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως δύο τῶν ταξινόμων αὐτοῦ, ἀλλ' ἰδίᾳ τὸ Ἀρχεῖον ὑστέρησεν ὥς πρὸς τὴν ἀντιγραφὴν καὶ ἀποδελτίωσιν ἀνεκδότου ὕλικου· διότι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων 643 ἀναποδελτιώτων χειρογράφων τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ καὶ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καθ' ὅλον τὸ ἔτος μόνον 24 ἀποδελτιώθησαν. Ὅθεν ὑπολείπονται 620 χειρόγραφα, διὰ τὴν ἀποδελτίωσιν τῶν ὁποίων ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας θ' ἀπαιτηθῇ ὁλόκληρος τριακονταετία! Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν χειρογράφων τοῦ Ἀρχείου ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξάνει καὶ ἀπειρος ὦλη, ἐγκατεσπαρμένη εἰς σπάνια βιβλία καὶ περιοδικά, πρέπει ν' ἀποδελτιωθῇ, ἢ μία δ' ὑπάρχουσα ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὁργανικὴ θέσις γραφῆς εἶναι ὅλως ἀνεπαρκὴς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοσαύτης ἐργασίας, διὰ ταῦτα παρῆλθεν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, ὅπως ἐνισχυθῇ ἡ θέσις τοῦ γραφῆς διὰ τῆς προσθήκης δύο τοῦλάχιστον ἐτέρων γραφῶν, ἵνα μὴ ἀπασχολῶνται εἰς ἐργασίαν παντοφάρμακον οἱ ταξινόμοι καὶ παρακωλύεται τὸ ἔργον τῆς ἐπιστημονικῆς κατεστάσεως καὶ ἐπεξεργασίας τῆς συλλεγομένης ὕλης. Ἐπίσης τὸ Ἀρχεῖον ὑστερεῖ ὅσον ὡς πρὸς τὴν καταγραφήν καὶ μὲλῆν τῶν μελωδιῶν τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ᾠμάτων καὶ τὴν περισυλλογὴν τῶν λειψάνων τῆς λαϊκῆς ἡμῶν τέχνης. Ὅθεν εἴτα ἀνάγκη, ὅπως ἐπισπευσθῇ μὲν ἡ ἐνέργεια διὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ μουσικοῦ τμήματος τοῦ Ἀρχείου, τεθῇ δὲ ἡ βάσις διὰ τὴν ἵδρυσιν Μουσείου λαογραφικοῦ διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν πραγμάτων αὐτουσίῳν ἢ ἐν ἀπομιμήσει ἢ καὶ ἐν ἀπεικονίσει κατὰ τὸ ἀπὸ 29 Ὀκτωβρίου 1936 ὑπόμνημά μου. Ὅπως δὲ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐκπλήρωσις καὶ τοῦ ἀπωτέρου σκοποῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, ὅστις εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ ἔκδοσις τῶν μνημείων τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐπιβάλλεται ὅπως κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος πραγματοποιηθῇ ἡ ἀποφασισθεῖσα ἤδη ἔκδοσις «Ἐπετηρίδος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1937.

Ὁ Διευθυντὴς

Γ. Α. ΜΕΓΑΣ

Β'. Κατὰ τὸ ἔτος 1938.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐστερήθη τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ταξινόμου Γ. Πολίτου, οἷτινος ἡ ἀπόσπασις εἰς τὸ Ὑφυπουργεῖον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ ἐξακολούθει. Καὶ ἡ κενωθείσα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος θέσις ἐπικουρῶν ταξινόμου διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ Δ. Ξαναλάτου παρέμεινεν ἐπὶ οκτάμηνον κενή, συμπληρωθεῖσα τὴν 5^{ην} Σεπτεμβρίου διὰ τῆς ἀποσπάσεως τοῦ Δ. Λουκάτου, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Κιλκίς γυμνασίου. Οὕτως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους εἰργάσθησαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ μόνον οἱ δύο ἐκ τῶν ἐπικουρῶν ταξινόμων αὐτοῦ Μαρία Ἰωαννίδου καὶ Μαρία Λιουδάκη καὶ ἡ γραφεὺς Γεωργία Ταρσούλη.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου καὶ κατὰ τὸ λήγον ἔτος περιστράφησαν κυρίως περὶ τὴν περισυλλογὴν καὶ ἀποδελτίωσιν νέου λαογραφικοῦ ὕλικου καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης.

Α'. Περισυλλογὴ λαογραφικοῦ ὕλικου.

1. - Πρὸς συλλογὴν τῶν σωζομένων παρὰ τῷ λαῷ μύθων καὶ παραμυθιῶν τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἀπέστειλε τὴν 1^{ην} ὑπ' ἀριθ. 10287 ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς Μέσης καὶ Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσως, ἣν καὶ τὸ σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθν. Παιδείας συνέστησε δι' ἰσχύος αὐτοῦ ἐγκυκλίου διαταγῆς. Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοὶ ἀπαντῶντες μετ' ἀγαθῆς προθυμίας εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Ἀκαδημίας ἀπέστειλαν ἡμῖν 3401 μύθους περὶ ζώων, 1709 παραμύθια, 58 εὐτραπέλους διηγήσεις, 97 παραδόσεις καὶ 32 ᾠσματα. Τὸ ὕλικόν τοῦτο γραφὲν ὑπὸ μαθητῶν τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ δημοτικοῦ καὶ τῶν τριῶν κατωτέρων τάξεων τοῦ γυμνασίου σύγκειται ἐκ σελίδων 9500, ἀποτελέσαν δὲ 129 χειρόγραφα Μαθητικῆς Συλλογῆς κατεγράφη ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὑπ' ἀριθ. 1171-1299. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ 10 χειρόγραφα ἐκ σελίδων 211, ἅτινα ἐξ ἀφορμῆς τῆς αὐτῆς ἐγκυκλίου ἀπέστειλαν ἡμῖν ἐξ ἰδίας συλλογῆς δημοδιδάσκαλοι τινες τῆς Ἡπείρου. Ταῦτα κατεγράφησαν ὑπ' ἀριθ. 1300-1309, περιέχουσι δὲ μύθους 3, παραμύθια 63, δημῶδη ᾠσματα 18, παραδόσεις 2 καὶ ἄλλο ὕλικόν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐλλείπουσιν ἀκόμη αἱ ἀπαντήσεις τῶν δημοτικῶν σχολείων 36 ἐκπαιδευτικῶν περιφερειῶν, εἰς ἃ ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἀκαδημίας ἐστάλη τελευταίως.

2. - Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἐπωφελοῦμενον τῆς ἐγκαταστάσεως προσφύγων ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἐν τῇ περιοχῇ Ἀθηνῶν προέβη διὰ τῆς ταξινόμου Μ. Λιουδάκη εἰς συστηματικὴν παρ' αὐτοῖς ἔρευναν. Ἡ εἰρημένη ταξινόμος, μεταβαίνουσα εἰς

τοὺς συνοικισμοὺς Νέας Ἰωνίας, Φιλαδελφείας καὶ Νέας Κοκκινιάς ἠρεύνει τὴν λαογραφίαν τῶν ἐκ Σινώπης, Ἰνέπολεως καὶ χωρίων τῆς Βιθυνίας προσφύγων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ συνταχθέντων ἐρωτηματολογίων. Ἡ οὕτω συλλεγείσα ἀξιολογωτάτη ὕλη, ἀπαρτίσασα 5 χειρόγραφα ἐκ σελ. 960 κατετέθη ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὑπ' ἀριθ. 1132, 1140, 1141, 1148 καὶ 1151, ἀποδελτιωθείσα δ' ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὑπ' αὐτῆς τῆς συλλογῆς ἐταξινομήθη.

3. - Ἄλλαι ἀποστολαὶ τοῦ Ἀρχείου πρὸς συστηματικὴν ἔρευναν τῆς λαογραφίας τόπων τινῶν τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος αἱ ἐξῆς τέσσαρες: (α) Ἡ ταξινόμος Μ. Ἰωαννίδου μετέβη εἰς Ἀράχοβαν δι' ἓνα μῆνα, ἐπισκεφθεῖσα δὲ καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἐγκαταστάσεις τῶν ποιμένων κατήρτισε συλλογὴν λαογραφικὴν ἐκ σελ. 515, ἣτις κατετέθη ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὑπ' ἀριθ. 1153. Συγχρόνως ἐξήλεγξε τὴν γνησιότητα παραδόσεων τινῶν τῆς Ἀραχόβης, αἵτινες ἔγιναν τὸ πρῶτον γνωσταὶ ἐξ ἀναγραφῆς ξένων περιηγητῶν καὶ ἐμελέτησε τὴν αὐτόθι λαϊκὴν οἰκίαν, προσκομίσασα καὶ 10 φωτογραφίας μετὰ σχετικῶν σχεδιογραφημάτων. (β) Ἡ ταξινόμος Μ. Αἰσιδοῦ μετεβᾶσα ἐπίσης δι' ἓνα μῆνα εἰς Ἰνναχώριον τῆς Δυτ. Κρήτης συνέλεξε τὴν λαογραφικὴν ὕλην ἐκ σελ. 640, ἐργασθεῖσα δὲ καὶ κατὰ τὸν μῆνα τῆς ἀποσκευῆς αὐτῆς ἀδείας ἐν τῇ Ἀνατ. Κρήτῃ κατήρτισεν ἑτέραν συλλογὴν ἐκ 480 σελίδων, τὴν ἁσπαστὰ κατέθηκεν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὑπ' ἀριθ. 1162. (γ) Ἡ γραφεὺς Γ. Ταρσούλη μετεβᾶσα ὁμοίως εἰς Κορώνην καὶ τὰ παρακείμενα χωρία Σαροτσᾶ καὶ Βασιλίτσι συνέλεξε ὕλην ἐξ 704 σελίδων, καταγράψασα 430 ἄσματα, 38 ἐπιδᾶς, 48 αἰνίγματα, 44 παραδόσεις, 86 παροιμίας, 7 παραμύθια, 15 παιδιὰς, 10 προικοσύμφωνα καὶ ποικίλην ἄλλην ὕλην, προσεκόμισε δὲ καὶ 14 φωτογραφίας μετὰ σχεδιογραφημάτων οἰκῶν, φούρνων κλπ. Τέλος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου διατρίψας ἐπὶ ἓνα μῆνα ἐν Λήμνῳ προέβη εἰς ἔρευναν τῶν ἀφορώντων τὴν γέννησιν, τὸν γάμον καὶ τὸν θάνατον, τὴν λατρείαν, τὸ δίκαιον, τὴν κοινωνικὴν ὁργάνωσιν, τὴν ἀστρολογίαν, τὴν μετεωρολογίαν καὶ τὴν λαϊκὴν οἰκίαν, προσκομίσας καὶ 20 φωτογραφίας καὶ 18 σχεδιογραφήματα οἰκῶν. Ἡ συλλογὴ αὐτοῦ, συγκειμένη ἐξ 902 σελίδων κατετέθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὑπ' ἀρ. 1160.

Κατὰ ταῦτα διὰ τῶν ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ συνεκομίσθη ὕλη ἐκ σελ. 3241, περιλαμβάνουσα πλὴν τοῦ ἄλλου ποικίλου ὕλικου: ἄσματα 1124, δίστιχα 854, παροιμίας 815, παραδόσεις 222, παραμύθια 89, ἐπιδᾶς 110, αἰνίγματα 328, παιδιὰς 50 καὶ πλῆθος τοπωνυμίων, ὀνομάτων βαπτιστικῶν κλπ.

4. - Ἐκ δωρεῶν τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἄλλων φίλων τοῦ Ἀρχείου εἰσῆλθον εἰς αὐτὸ ἕτερα 29 χειρόγραφα, συγκείμενα ἐκ σελ. 963, κατετέθησαν δ' ὑπὸ τῶν ἐξῆς:

- 7 (τὰ ὑπ' ἀρ. 1144. 1158. 1166. 1310-1313) ἐκ σελ. 266 ὑπὸ Μ. Ἰωαννίδου,
 5 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1163. 1164. 1168. 1169. 1170) ἐκ σελ. 166 ὑπὸ Γ. Μέγα,
 2 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1139. 1147) ἐκ σελ. 38 ὑπὸ Μαρίας Λιουδάκη,
 2 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1135. 1167) ἐκ σελ. 101 ὑπὸ Γεωργίας Ταρσούλη,
 2 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1152. 1154) ἐκ σελ. 111 ὑπὸ Δ. Λουκάτου,
 2 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1155. 1156) ἐκ σελ. 176 ὑπὸ Hedwig Lüdeke,
 2 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1136. 1165) ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Ν. Γ. Πολίτου,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1133) ὑπὸ Ἰ. Πόταρη,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1134) ὑπὸ Β. Παπανικολάου,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1137) ὑπὸ Ὁλγας Γουσίου,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1138) ὑπὸ Β. Φάβη,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1145) ὑπὸ Π. Σεργίου,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1149) ὑπὸ Π. Στάρα,
 1 (τὸ ὑπ' ἀριθ. 1157) ὑπὸ Μ. Στρουμπούλη.

Πρὸς τούτοις ἀντεγράφησαν σταχυολογηθέντα 4 χειρόγραφα τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (ὑπ' ἀριθ. 1142. 1143. 1146 καὶ 1150), ἀρχειμένα ἐκ σελ. 571.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον κατὰ τὰ λήξαν ἔπος ἐκλογισθῆναι διὰ 182 νέων χειρογράφων, ἀρχειμένων ἐν ὅλῳ ἐκ σελ. 1544 (ἀπέναντι τῶν 130 τοῦ ἔτους 1937). Ἦσα δὲ εἰς μόνον καὶ μνημεῖα τοῦ λόγου περιορισθῶ, διὰ τῆς νέας ταύτης συγκομιδῆς εἰσελθόντων εἰς τὸ Ἀρχεῖον: Ἄσματα 1567, δίστιχα 1699, ἔπωδαι 199, αἰνίγματα 606, παραδόσεις 368, μῦθοι περὶ ζώων 3425, παραμύθια 1981 καὶ μέγα πλῆθος λοιπῶν στοιχείων τῆς γλώσσης.

5. - Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγένετο ἑναρξίς συγκεντρώσεως καὶ ἀντικειμένων τοῦ ὕλικου βίου καὶ τῆς τέχνης τοῦ λαοῦ. Τὰ μέχρι τοῦδε συγκεντρωθέντα ἐκ δωρεῶν τοῦ προσωπικοῦ καὶ φίλων τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου εἶδη, καταγραφέντα ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ, ἀνέρχονται εἰς 15, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ θ' αὖξηθῶσι καὶ θ' ἀποτελέσωσιν ἀξιόλογον πυρῆνα Μουσείου λαογραφικοῦ.

Β'. Ἀποδελτίωσις καὶ ταξινόμησις λαογραφικοῦ ὕλικου.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν συλλεκτικὴν ἐργασίαν ἐχώρησε καὶ ἡ ἀποδελτίωσις καὶ ἡ ταξινόμησις τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης.

Ἐκ τῶν νεωστὶ καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη εἰσελθόντων εἰς τὸ Ἀρχεῖον χειρογράφων ἀπεδελτιώθησαν ἀντίγραφέντα 24 χειρόγραφα, τῆς ὕλης αὐτῶν κατὰ ταχθεῖσης. Ἐκ τούτων 10 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1117, 1121, 1131, 1139, 1140, 1141, 1148, 1151, 1161 Α, Β) ἐκ σελίδων 2083 ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τῆς Μ. Λιουδάκη,

9 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 848. 918. 1114. 1135. 1136. 1142, 1143. 1146. 1150 καὶ 1159 Δ' καὶ Ε') ἐκ σελ. 1414 ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τῆς Γεωργίας Ταρσούλη, 5 (τὰ ὑπ' ἀριθ. 1106. 1144. 1152. 1154. καὶ 1160 Α καὶ Β) ἐκ σελ. 450 ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ Δ. Λουκάτου. Ἡ ἀντιβολή, κατάταξις καὶ καταγραφὴ τῆς ἀποδελτιωθείσης ὕλης ἐγένετο ὑπὸ τῆς Μ. Ἰωαννίδου, ἣτις εἰργάσθη καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἀποδελτιώσεως πολλῶν ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων.

Πρὸς τούτοις ἀπεδελτιώθησαν τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς Γ. Ταρσούλη δι' ἀντιγραφῆς ἢ ἐπικολλήσεως τῶν περιεχομένων ἐπὶ ἀντιστοιχῶν δελτίων τὰ ἐξῆς ἔντυπα: 1) Ξ. Φαρμακίδου, Κύπρια ἔπη, 2) Δρακίδου Ῥοδιακά, 3) Γρ. Παπαδοπετράκη, Ἱστορία Σφακίων, 4) Γενεράλι, Παλμοὶ Κρήτης, 5) Μιχαηλίδου Νουάρου, Δημ. ᾠσματα Καρπάθου 6) Λαγκάνη, Ῥοδιακὸν Ἡμερολόγιον τ. Α' καὶ Β', 7) Ἡμερολόγιον Λυτικῆς Μακεδονίας 1935, 8) Ἀργη Κόρακα, Ἀναμνήσεις ἐξ Ἀγχιάλου.

Διὰ τῶν ἐργασιῶν τούτων ἀπεδελτιώθησαν καὶ ἐταξινομήθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ᾠσματα 1119, δίστιχα 921, ἐπιγράμματα 38, αἰνίγματα 323, παραμύθια 55, παραδόσεις 109, παροιμίαι 3931, τοπωνύμια 105, εὐχαί, ἀραὶ 344, ὡς καὶ ἀσπασμοὶ ὕλη ἀναγομένη εἰς τὰ λατρεῖα, διαίαν, τὴν λατρείαν, πορσεῖους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, τὸν γάμον, τὸ παιδίον κτλ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν συστηματικὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τοῦ συγκομισθέντος ὕλικου ἐγένετο ἡ ἐξῆς ἐργασία.

Ἡ ταξινόμος Μ. Ἰωαννίδου ἐξηκολούθησε τὴν κατάταξιν τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων, κατατάξασα συστηματικῶς 1010 ᾠσματα καὶ ἐπεξεργάσθη τὰς παραλλαγὰς τῶν ᾠσμάτων τοῦ Κολυμβητοῦ καὶ τοῦ γυρισμοῦ τοῦ ξενιτεμένου πρὸς καθορισμὸν τοῦ τύπου καὶ τῆς γεωγραφικῆς ἐξαπλώσεως αὐτῶν. Πρὸς τούτοις ἀπεδελτιώσε τὸ εὐρετήριον τῶν ᾠσμάτων τοῦ ἀειμνήστου Ν. Γ. Πολίτου καὶ κατέταξεν 120 παροιμίας. Ὁ ταξινόμος Δ. Λουκάτος, ἀναλαβὼν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τὴν 5 Σεπτεμβρίου, ἐπελήφθη τῆς κατατάξεως τῶν ἀκατατάκτων ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ παροιμιῶν, κατατάξας μέχρι τοῦδε 817 ἐξ αὐτῶν. Τέλος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου ἐξηκολούθησε τὴν λεπτομερῆ κατὰ κατηγορίας κατάταξιν τῆς συγκεντρωθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης, κατατάξας τὴν ὕλην, τὴν ἀναγομένην εἰς τὴν λατρείαν, τὴν μετεωρολογίαν καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ συνέταξε διεξοδικὰ ἐρωτηματολόγια περὶ κοινωνικῆς ὁργανώσεως, ἀστρολογίας, μετεωρολογίας καὶ δημώδους λατρείας. Πρὸς τούτοις ἐπεξεργάσθη τὰς παραλλαγὰς τοῦ ᾠσματος τῆς αὐτοκτονίας κόρης καὶ τοῦ ἐρωτικοῦ ἐπυλλίου 1,27 διὰ τὴν παροχὴν πληροφοριῶν εἰς τὸ ἐν Freiburg Deutsches Volksliedarchiv.

Γ'. Τὰς Συλλογὰς τοῦ Ἀρχείου ἐχρησιμοποίησαν διὰ τὰς μελέτας των οἱ Καθηγηταὶ κ. κ. Ἰ. Ἀποστολάκης, Φ. Κουκουλές, Π. Σερράος καὶ οἱ πτυχιούχοι φιλόλογοι κ.κ. Σ. Μάνεσης, Ἰ. Τσαρνᾶς, Δημ. Κουτσογιαννόπουλος, Π. Πατριαρχέας, ὁ δημοσιογράφος κ. Μ. Κωνσταντόπουλος, ἡ διδασκάλισσα Εἰρήνη Παπαδάκη καὶ οἱ συντάκται τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ καὶ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου.

Δ'. Βιβλία καὶ φυλλάδια εἰσῆλθον εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἐν συνόλῳ 80 (ἀπέναντι τῶν 127 τοῦ παρελθόντος ἔτους), ὧν τινα πολυτομα ὡς *Frazer*, *Folklore in the Old Testament*, *A. Spamer*, *Deutsche Volkskunde* κτλ. Ταῦτα κατεγράφησαν ἐν τῷ βιβλίῳ εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 1265-1344 καὶ 42 μὲν προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς, 38 δὲ ἐκ δωρεᾶς τῶν κάτωθι: Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας 1, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν 3, τὸ *Deutsches Volksliedarchiv* 2, ἡ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία 2, Ἀντ. Κεραμόπουλος 2, Γ. Οἰκονόμου 1, Π. Παπαχριστοδούλου 2, Κ. Καραβίδας 2, Μάρτ. Ἰωαννίδου 8, Ἀρχεῖον Πόντου 1, Γ. Κολλάρος 2, Μ. Τριανταφυλλίδης 1, Ἑταιρεία Κρητ. Σπουδῶν 1, Θρακικὸν Κέντρον 1, Ἐπιστημονικὴ Ἑταιρεία 1, Γ. Πιπινάκος 4, Διον. Καλογερόπουλος 1, Μ. Κλαῆρ 1, Χ. Μολίνος 1, Βορᾶνας Γ. Α. Χαΐτης 1, Α. Παπαδόπουλος 1, Γ. Μέγας 1.

Ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρατηρήσαμεν, ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον κυρίως ὑστερεῖ τὸ Ἀρχεῖον, εἶναι ἡ ἀντιγραφὴ καὶ ἡ ἀποδελτίωσις τοῦ ἀνεκδότου ὑλικοῦ, ἐφ' ὅσον τὸ διατιθέμενον πρὸς τοῦτο προσωπικὸν μόλις ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ἀποδελτίωσιν εἴκοσι χειρογράφων, τὰ δὲ ὑπάρχοντα ἐν τῷ Ἀρχείῳ ἀναποδελτίωτα χειρόγραφα ἀνῆλθον ἤδη εἰς 772, χωρὶς νὰ ὑπολογίζεται ἡ ἀφθονωτάτη λαογραφικὴ ὕλη, ἡ ἐγκατεσπαρμένη εἰς περιοδικὰ καὶ εἰς ἄλλα ἔντυπα. Ὅθεν εἶναι ἀνάγκη, ὅπως προστεθῶσιν εἰς τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἀρχείου δύο τοῦλάχιστον ἔτεροι γραφεῖς. Τὴν ἐνίσχυσιν δὲ ταύτην τοῦ προσωπικοῦ κρίνομεν τοσοῦτω μᾶλλον ἐπιβεβλημένην, ὅσῳ τὸ συσσωρευόμενον ἀνέκδοτον ὑλικὸν διαρκῶς αὐξάνει καὶ προχωρεῖ τὸ ἔργον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ. Εἶναι δὲ φανερόν ὅτι μόνον δι' ἐπαρκoὺς μονίμου καὶ καλῶς κατηρτισμένου προσωπικοῦ θὰ δυνηθῇ τὸ Ἀρχεῖον νὰ ἐπιληφθῇ καὶ τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ, τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκδόσεως τῶν μνημείων τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Νοεμβρίου 1938.

Ὁ Διευθυντής

Γ. Α. ΜΕΓΑΣ

Γ'. Κατὰ τὸ ἔτος 1939.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὸ προσωπικὸν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου δὲν ἐπῆλθε μεταβολή τις ὀργανική, ἀλλ' ἡ ἀπόσπασις τοῦ μονίμου ταξινόμου Γεωργίου Πολίτου παρὰ τῷ Ὑφυπουργεῖῳ Τύπου καὶ Τουρισμοῦ ἐξακολουθεῖ, ὃ δ' ἀπεσπασμένος παρ' ἡμῖν καθηγητὴς Δημήτριος Λουκάτος ἀπὸ τῆς 18ης Ἰουνίου ὑπηρετεῖ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ.

Καὶ κατὰ τὸ λήγον ἔτος πρώτιστον ἡμῶν μέλημα ὑπῆρξεν ὁ πλουτισμὸς τοῦ Ἀρχείου διὰ τῆς περισυλλογῆς νέου λαογραφικοῦ ὕλικου καὶ τῆς ἀποθησαυρίσεως αὐτοῦ.

Α'. Συλλογὴ λαογραφικοῦ ὕλικου.

1. - Ἡ ἔρευνα τῆς λαογραφίας τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καταγομένων Ἑλλήνων, τῶν ἐγκατεστημένων εἰς τὰ περὶ τὰς Ἀθηνῶν ἑσυνεχίσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τῆς ταξινόμου Μαρίας Λιουδάκη. Αὕτη μεταβαίνουσα εἰς τοὺς συνοικισμοὺς Ν. Κυθωνίων καὶ Φιλιαδελφίας ἀρτύνει τὴν λαογραφίαν τῶν ἐκ Κρητικῶν προσηγμένων, συλλέξασα παρ' αὐτῶν ὕλην 400 σελίδων, ἥτις κατετέθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. χειρογράφου 1358) ἐπωφελομένη δὲ τῆς ἐνταῦθα παρουσίας ὑπερεβδομηκοντούτιδος γραίας, κατανομένης ἐκ Σπάρτης καὶ ἄριστα γινωσκούσης τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ, συνέλεξε παρ' αὐτῆς ὕλην ἐτέρων 400 σελίδων, ἣν κατέθηκεν ὑπ' ἀριθ. 1372 εἰς τὸ Ἀρχεῖον.

2. - Ἄλλαι ἀποστολαὶ τοῦ προσωπικοῦ πρὸς συλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης ἐγένοντο αἱ ἑξῆς:

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου μεταβὰς εἰς Ἀγίαν Ἄνναν τῆς Εὐβοίας κατὰ τὰς ἀπόκρεως παρηκολούθησε τὰ κατ' αὐτὰς τελούμενα. Ἡ καταγραφεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ὕλη, συγκειμένη ἐκ σελίδων 100, κατετέθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. 1355.

Ἡ ταξινόμος Μαρία Λιουδάκη μεταβᾶσα τὴν 26 Ἰουλίου εἰς Κρήτην ἐπὶ μηνιαία ἀποστολῇ καὶ ἐργασθεῖσα αὐτόθι καὶ κατὰ τὸν μῆνα τῆς κανονικῆς αὐτῆς ἀδείας συνέλεξεν ὕλην λαογραφικὴν 1000 σελίδων, ἥτις ἀπετέλεσε τρία χειρόγραφα ὑπ' ἀριθμοὺς 1379, 1380 καὶ 1381. Ἡρευνήθη ἡ λαογραφία τῶν ἐν Ἀρχαλοχωρίῳ καὶ Ἱεραπέτρᾳ ἐγκατεστημένων προσφύγων ἐκ Ρεῖσδερε τῆς Σμύρνης καὶ ἡ Κρητικὴ τῶν χωρίων Τζερμιάδων, Ἀγ. Γεωργίου, Ἀγ. Κωνσταντίνου, καὶ Μέσα καὶ Ἐξω Ποτάμων τοῦ Λασηθίου, ὡς καὶ ἡ τῶν χωρίων Λατσίδα, Κουνάλι, Βρύσες καὶ Νεαπόλεως Μεραμβέλλου.

Ἡ γραφεὺς Γεωργία Ταρσοῦλη, συνεχίζουσα τὴν λαογραφικὴν ἔρευναν

τῆς νοτίου Μεσσηνίας, τὴν ἀρξαμένην ὑπ' αὐτῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, περι-
ῆλθεν ἀπὸ 10 Ἰουλίου - 20 Αὐγούστου τὰ θρεινὰ χωρία τῶν παλαιῶν δήμων Κο-
λωνίδων καὶ Μεθώνης (Καπλάνι, Ζιζάνι, Ὑάμειαν, Ἀκριτοχώριον, Μεσοχώρι καὶ
Καινούριο χωριὸ) συλλέξασα ὕλην 560 σελίδων, ἣτις κατετέθη ὑπ' ἀριθ. 1378.

Τέλος μηνιαία ἀποστολὴ ἀνετέθη εἰς τὸν ἑκτακτον συντάκτην τοῦ Με-
σαιωνικοῦ Ἀρχείου Νικόλαον Σβορώνον πρὸς λαογραφικὴν ἐξερεύνησιν τῶν κα-
τοίκων τῶν κουτσοβλαχικῶν χωρίων τῆς Πίνδου. Ὁ κ. Σβορώνος, γνώστης ὢν
τῆς κουτσοβλαχικῆς, μετέβη εἰς τὰ χωρία Πλικάτι καὶ Δέντσκικον καὶ ἐπελήφθη
μετὰ ζέσεως τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῷ σπουδαίου ἔργου. Ὀλίγας ὁμως ἡμέρας μετὰ
τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ κληθεὶς εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ
εἰς Ἀθήνας. Τὴν συλλεγεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ὕλην ἐκ σελίδων 87 κατέθηκεν εἰς τὸ
Ἀρχεῖον ὑπ' ἀριθ. 1376, εἰς ὃ παρεχώρησε καὶ ἑτέραν αὐτοῦ συλλογὴν, ἀφορῶ-
σαν τοὺς Κουτσοβλάχους τοῦ Ἀσπροποτάμου. Περὶ ταύτης γίνεται λόγος εἰς τὰ
ἐκ δωρεῶν προελθόντα χειρόγραφα.

Ἡ διὰ τῶν ἀποστολῶν τούτων συγκεντρωθεῖσα ὕλη ἀνέρχεται εἰς 2547 σε-
λίδας, ἀναφέρεται δὲ εἰς πάντα σχεδὸν τὰ χωρία τῆς λαογραφικῆς ἐρεῦνης. Ἄλ-
λαι τινὲς ἀποφασισθεῖσαι ἀποστολαὶ τοῦ προσωπικοῦ ἐματαιώθησαν ἔνεκα ἀνε-
παρκείας τῆς σχετικῆς πιστώσεως.

3. - Ἡ συλλογὴ μύθων καὶ παραμυθιῶν ἡ προκληθεῖσα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ.
10287 ἐγκυλίου τῆς Ἀκαδημίας, ἐσυνεχίσθη ἀπὸ τὴν σχολεῖα τοῦ Κράτους καὶ κατὰ
τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. Ἡ ἀποσταλεῖσα ἡμῖν ἐφέτος ὕλη παρὰ
τῶν Διευθυντῶν τῶν σχολείων περιλαμβάνει 507 μύθους, 252 παραμύθια καὶ 29
εὐτραπέλους διηγήσεις, 37 ἄσματα, 26 παραδόσεις καὶ 37 αἰνίγματα. Ἡ ὕλη
αὕτη, συγκειμένη ἐκ σελίδων 1915, ἀπετέλεσε 45 χειρόγραφα καὶ κατεγράφη ὑπ'
ἀριθ. 1315 - 1354 καὶ 1382 - 1386.

4. - Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐπιθυμοῦσα νὰ συμβάλῃ εἰς τὸ ἔργον τῆς πε-
ρισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν ψυχικῶν κειμηλίων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, προέβη
εἰς τὴν προκήρυξιν τεσσάρων λαογραφικῶν βραβείων, ἐκάστου ἐκ 5000 δραχμῶν.
Εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς Ἀκαδημίας ἀπεκρίθησαν ἀποστείλαντες τὰς ἐργασίας
αὐτῶν δώδεκα ἐν ὧν συλλογεῖς. Τινὲς τῶν ἐργασιῶν τούτων ἦσαν προῖον μακρῶν
εἰδικῶν ἐρευνῶν. Καὶ τοῦ μὲν βραβείου τοῦ προκηρυχθέντος διὰ τὴν καλυτέραν
καὶ πλουσιωτέραν συλλογὴν μνημείων τοῦ λόγου τοῦ λαοῦ ἔτυχον τὰ «Σκυριανὰ»
τῆς κυρίας Νίκης Πέρδικα, τοῦ δὲ βραβείου τοῦ προταθέντος διὰ τὴν καλυτέραν
μονογραφίαν, τὴν σχετικὴν πρὸς τὸ παιδίον, ἔτυχεν ἡ ἐργασία τῆς δεσποινίδος Μα-
ρίας Λιουδάκη. Ὁμοίως ἐβραβεύθη ἡ πλουσία συλλογὴ τοῦ ἐκ Φλοητῶν τῆς
Καππαδοκίας καταγομένου κ. Θ. Ἀνθοπούλου. Ἐργασία ἀναφερομένη εἰς τὰς κατὰ

παράδοσιν πράξεις καὶ ἐνεργείας τοῦ λαοῦ ὑπεβλήθη μόνον μία, ἡ τοῦ κ. Ξενοφώντος Ἀκογλου, ἣτις ἐκρίθη ἀξία ἐπαίνου καὶ ἀμοιβῆς 3.000 δραχμῶν. Ἀλλ' ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐπιθυμοῦσα ν' ἀμείψῃ τὴν φιλότιμον προσπάθειαν καὶ τῶν λοιπῶν συλλογῶν, τῶν ὑποβαλόντων ἀξιολόγους καὶ κατὰ πάντα χρησίμους ἐργασίας, προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν αὐτῶν, διαθέσασα πρὸς τοῦτο ἐξ ἰδίων αὐτῆς πόρων ἐτέρας 15 χιλιάδας δραχμῶν. Οὕτω περιήλθον εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἡμῶν καὶ αἱ συλλογαὶ τῶν κ. κ. Σπ. Μουσείλη, Πύρρου Στάρα, Κ. Μπέντα, Σεφ. Τσιτσᾶ, Ἀριστοτέλους Παπαδοπούλου καὶ Καλλισθένους Χουρμουζιάδου.

Διὰ τῆς ἐνεργείας ταύτης τῆς Ἀκαδημίας τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἐπλουτίσθη δι' ἀξιολόγου ὕλης ἐκ σελίδων 3725, σχ. 4^{ον} (χφ. 1361-1370).

5. - Σπουδαῖα ἐπίσης ἀποκτήματα διὰ τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἀπετέλεσαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὰ κατάλοιπα δύο αἰορίμων φίλων τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ἀγορασθέντα διὰ δαπάνης 16000 δραχμῶν. Ταῦτα εἶναι: 1^{ον} Συλλογὴ ἑξακισχιλίων παροιμιῶν πιστῶς καταγεγραμμένων ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ, γενομένη κατὰ τὰ ἔτη 1870-1876 ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ Ἀμοργοῦ Ἑμμ. Ἰωαννίδου καὶ 2^{ον} τὰ Τηνιακὰ τοῦ πολυκλαύτου καλλιγράφου Αδ. Ἀδαμαντίου, συγχεόμενα ἐκ 443 σελίδων καὶ περὶ λαμβάνοντα 375 παροιμίαι, 216 ἀσματα, 1562 διόστιχα, 52 αἰνίγματα, 24 παροιμίας καὶ πλεονεκτήτων ναυτικὸν ὀνοματολόγιον μετὰ εἴκοσι σχεδίων πλοίων κλπ. Ἡ συλλογὴ αὕτη, γενομένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀδαμαντίου κατὰ τὰ ἔτη 1895-1896, καὶ ἀξιοῦται ὡς σχολάρχης ἐν Τήνῳ, θὰ καταλάβῃ ἀναμφιβόλως ἰδιαίχουσαν θέσιν μεταξύ τῶν ὁμοίων συλλογῶν, ἐπειδὴ προέρχεται παρ' ἀνδρός, ὅστις ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐμελέτησε τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ὁ λαὸς μας ἐργάζεται εἰς τὰς πνευματικὰς του λειτουργίας.

6. - Πρὸς τούτοις ὑπὸ φίλων τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἐδωρήθησαν ἕτερα δέκα χειρόγραφα ἐκ σελίδων 520, τὰ ἐξῆς:

1 (ὑπ' ἀριθ. 1314)	ἐκ σελ. 12	ὑπὸ Ὀλγας Γ'ουσίου,
1 (» » 1356)	» » 66	» Χρυσ. Παπαμιχέλη,
1 (» » 1359)	» » 6	» Βασ. Δεληγιάννη,
1 (» » 1360)	» » 3	» Ι. Μπακάλη,
2 (» » 1374, 1375)	» » 41	» Μ. Στρομπούλη,
1 (» » 1377)	» » 164	» Ν. Σβορώνου,
1 (» » 1405)	» » 29	» Κ. Μπέντα,
1 (» » 1406)	» » 177	» Ν. Γαλάνη,
1 (» » 1408)	» » 22	» Μ. Ἰωαννίδου.

Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ ἓν χειρόγραφον, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ μακαρίτου Μιχ. Δέφνερ, τὸ ὁποῖον εἶχε μὲν κατατεθῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς εἰς τὸ Ἀρχεῖον, ἀλλ' ἔμενε μέχρι τοῦδε ἀκατάγραφον, σύγκειται δὲ ἐκ σελ. 449 καὶ περιλαμβάνει γλωσσάρια διαφόρων τόπων τοῦ Πόντου, γραμματικὰς παρατηρήσεις καὶ σπουδαιοτάτην συλλογὴν φυτῶν Ὁφείως τοῦ Πόντου μετὰ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, κατεγράφη δὲ ὑπ' ἀριθ. χειρογρ. 1407.

7. - Τέλος εἰσήχθησαν εἰς τὸ Ἀρχεῖον, ἀποδελτιωθείσης τῆς περιεχομένης ἐν αὐτοῖς ὕλης, δύο χειρόγραφα τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἐκ σελίδων 113, καταγραφέντα ὑπ' ἀριθ. 1371 καὶ 1373.

Ὅθεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσῆλθον εἰς τὸ Ἀρχεῖον

ἐξ ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ	χειρόγραφα	8	ἐκ σελίδων	2547
ἐκ βραβείων τῆς Ἀκαδημίας	»	4	»	1896
ἐξ ἀγορᾶς	»	25	»	7270
ἐκ μαθητικῶν συλλογῶν (ἐγκύκλιος				
Ἀκαδημίας 10287 (31/1/36)		45	»	1915
ἐκ δωρεῶν		11	»	969
ἐξ ἀποδελτιωθέντων χφ. τοῦ Ἱ. Λεξ.		2	»	113
		95		14710

Τὰ χειρόγραφα ταῦτα εἶναι μὲν εἰς ἀριθμὸν τὰ ἡμίση σχεδὸν τῶν πέρυσιν εἰσελθόντων εἰς τὸ Ἀρχεῖον χειρογράφων, ἀλλ' εἰς ποσὸν σελίδων ὑπολείπονται ἐκείνων μόνον κατὰ ἑπτακοσίας περίπου. Ἄν μάλιστα ἐξαιρέσωμεν τοὺς μύθους καὶ τὰ παραμύθια, τὰ ὁποῖα πέρυσιν εἰσῆλθον κατὰ χιλιάδας εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἔνεκα τῶν μαθητικῶν συλλογῶν (χειρόγραφα 139), ἡ συλλογὴ τοῦ λήγοντος ἔτους, ὅσον ἀφορᾷ τὴν λοιπὴν ἀδημοσίευτον ὕλην, εἶναι πλουσιωτέρα. Διὰ ν' ἀναφέρω δὲ μόνον τὰ στοιχεῖα ἐκείνα τῆς λαογραφικῆς ἐρεῦνης, ἅτινα ὑπόκεινται εἰς ἀρίθμησην, εἰσήχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἄσματα 2637, δίστιχα 3855, παροιμίαι 10094, αἰνίγματα 916, μῦθοι περὶ ζώων 466, παραμύθια 759, εὐτράπελοι διηγήσεις 63, παραδόσεις 273, ἐπῶδα 120 κλπ.

Β'. Ἀποδελτίωσις καὶ ταξινόμησις λαογραφικοῦ ὕλικου.

Ἡ ἀποδελτίωσις ἀδημοσιεύτου ὕλικου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιορίσθη κυρίως εἰς τὰς ἐξ ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ προελθούσας συλλογὰς, ἐπεὶ δὴ ἡ καθαρογράφησις καὶ ταξινόμησις τῆς ὕλης αὐτῶν ἐκρίθη μᾶλλον ἐπείγουσα. Ἀπε-

δελτιώθησαν 12 χειρόγραφα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καὶ 2 τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, συγκείμενα ἐν ὅλῳ ἐκ σελίδων 4653, ὡς ἐξῆς:

Ὑπὸ τῆς ἐπικούρου ταξινόμου Μαρίας Λιουδάκη ἀπεδελτιώθησαν 7 χειρόγραφα ἐκ σελίδων 2213, ἅπαντα σχεδὸν κατατεθέντα ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1161 Γ' καὶ Δ', 1162 Α', Β', Γ'. 1358, 1372, 1373, 1379, 1380 Α' καὶ Β' ὑπὸ τοῦ Δ. Λουκάτου, ἐργασθέντος λόγῳ στρατεύσεως ἐπὶ ἐξάμηνον, ἀπεδελτιώθησαν 4 χειρόγραφα ἐκ σελίδων 1294, προερχόμενα ἐξ ἀποστολῶν τοῦ Διευθυντοῦ, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1160 Β', Γ', Δ' καὶ Ε', 1163, 1164, 1104 Α', Β' καὶ Γ' ὑπὸ τῆς ταξινόμου Μαρίας Ἰωαννίδου ἀπεδελτιώθη τὸ ὑπ' ἀρ. 1153 Α' καὶ Β' χειρόγραφον, περιέχον ὕλην ἐκ 312 σελίδων, συλλεγείσαν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας καὶ τέλος ὑπὸ τῆς γραφέως Γεωργίας Ταρσοῦλη ἀπεδελτιώθησαν 3 χειρόγραφα ἐκ σελ. 834, τὰ ὑπ' ἀριθ. 1159 Α', Β', Γ' καὶ Γ' καὶ 1378 Α', προερχόμενα ἐξ ἀποστολῆς τῆς ἰδίας, καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 1371.

Εἰς τὴν ἀντιβολὴν καὶ τελικὴν κατάταξιν τοῦ ἀποδελτιωθέντος ὕλικου εἰργάσθησαν ἡ ταξινόμος Μαρία Ἰωαννίδου καὶ ὁ Διευθυντής.

Ἰδιαίτερα φροντὶς ἐλήφθη κατὰ τὸ ἔτος ταῦτα διὰ τὴν ἀποδελτίωσιν λαογραφικῆς ὕλης περιορισμένης εἰς διάφορα ἔγγραφα. Καὶ ὑπὸ μὲν τῆς Π. Ταρσοῦλης καταταχθέντων εἰς τὰς ἐκ τῶν Ἀποσημανήσεων τοῦ Φατάκου καὶ τοῦ βιβλίου «Σπασμένες κολῶνες» τοῦ Γραβαλὴ δι' ἐκτάκτου δὲ δαπάνης 6000 δραχμῶν ἀπεδελτιώθησαν δι' ἐπικολλήσεως τοῦ κειμένου ἐπὶ ἀναλόγων δελτίων ὑπὸ τῆς φοιτητρίας Οὐρανίας Φαράκου 34 τόμοι, περιέχοντες λαογραφικὴν ὕλην, οἱ ἐξῆς: Λαογραφίας τόμ. Α' καὶ Β', Δελέκου Ἐπιδόρπιον, Παπαζαφειροπούλου Περισυναγωγὴ γλωσσικῆς ὕλης καὶ ἐθίμων, Μαυρῇ Κασσιακῇ λύρα, Μιχαηλίδου-Νουάρου Λαογραφικὰ σύμμεικτα Καρπάθου, τόμ. Α' καὶ Β', Λάσκαρη ἢ Λάστα καὶ τὰ μνημεῖα τῆς, Ὁ γέρον Κολοκοτρώνης, Θρακικά, τόμ. Α' καὶ Β', Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Θησαυροῦ τόμ. Γ', Δ' καὶ Ε', Β. Πετροῦνιὰ Μανιάτικα μοιρολόγια, Ἄγιδος Θέρου Δημοτικὰ τραγούδια, Μερλιὲ Τραγούδια τῆς Ρούμελης, 50 Δημῶδη ἄσματα Πελοποννήσου καὶ Κρήτης, Baud - Bony Τραγούδια τῶν Δωδεκανήσων, Κρητικὰ τόμ. Α', Κρητικαὶ Μελέται τόμ. Α', Νεοελληνικὸν Ἀρχεῖον τόμ. Α', Ποντιακὰ Φύλλα τόμ. Α' καὶ Β', Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν τόμ. Α', Γνευτοῦ Τραγούδια δημοτικὰ τῆς Ρόδου, Βρόντη Τῆς Ρόδου παραδόσεις καὶ τραγούδια, Πασαγιάνη Μανιάτικα Μοιρολόγια, Χαλιορῇ Ὑδραῖκα λαογραφικά, Στεφάνου Ἐρωτικαὶ παροιμίαι, Πέρδικα Σκυριανά, Ἀκογλου Λαογραφικὰ Κοτυώρων, Τζιάτζιου Τραγούδια Σαρακατσαναίων, Ἡπειρωτικὰ Χρονικὰ τόμ. Α' καὶ Ζευγώλη τὸ λαϊκὸ τραγούδι στὴν Ἀπεῖραθο Νάξου.

Ὑπολογιζομένων καὶ τῶν καταταχθέντων ἁσμάτων, τῶν περιεχομένων εἰς

βιβλία τινὰ (Σάββα Ἰωαννίδου, Ἱστορία καὶ Στατιστικὴ Τραπεζοῦντος, Θρηκικὰ τόμ. Θ', Γ' καὶ ΙΑ', Ἀρχεῖον Πόντου τόμ. Α' καὶ Β'), ἡ ἀποδελτιωθεῖσα καὶ ταξινομηθεῖσα κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἐκ χειρογράφων καὶ ἐντύπων ὕλη περιλαμβάνει ἄσματα 5218, δίστιχα 1732, παροιμίας 6300, αἰνίγματα 725, καθαρογλωσσήματα 81, παραμύθια 386, ἐπιδᾶς 314, παραδόσεις 493, παιδιὰς 270, εὐχὰς καὶ κατάρας 325 καὶ μέγα πλῆθος τοπωνυμίων καὶ ἄλλων ὀνομάτων, ὡς καὶ ποικίλων εἰδήσεων, ἀναφερομένων εἰς τὰς κατὰ παράδοσιν πράξεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης ἐγένετο ἡ ἐξῆς ἐργασία: Ἡ ταξινόμος Μαρία Ἰωαννίδου κατέταξε 1347 ἄσματα καὶ ἐπεξεργάσθη τὰ τραγούδια τοῦ Χάρου, καθορίσασα τοὺς τύπους αὐτῶν. Ὁ ταξινόμος Δ. Λουκάτος κατέταξε 2036 παροιμίας, ὁ δὲ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου κατέταξε τὴν ὕλην, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν γέννησιν, τὴν λοχείαν, τὰς φροντίδας περὶ τῶν νεογνῶν, τὴν βάπτισιν, τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰς παιδιὰς, συντάξας καὶ διεξοδικὰ περὶ αὐτῶν ἐρωτηματολόγια, καὶ ἐπεξεργάσθη τὰς παραλλαγὰς τῶν ἀσμάτων τῆς ἀναγνωρίσεως ἀδελφῶν, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Deutsches Volksliedarchiv, ἀπιοχολήθη δὲ καὶ εἰς τὸν ἑλεγχον τῆς μεταφραστικῆς ἐργασίας τῆς Dr. Hedwig Ludeke.

Γ'. Ἑπετηρίς καὶ Ἑθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ.

Μετὰ χαρᾶς σημειοῦμεν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δύο σημαντικὰ γεγονότα, τὴν ἵδρυσιν Ἑπετηρίδος τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς.

Ἡ ἵδρυσις τῆς Ἑπετηρίδος, τῆς ὁποίας τὴν ἀνάγκην ὑπεδείξαμεν ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων ἡμῶν (Ὑπόμνημα περὶ ὁργανώσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς 29^{ης} Ὀκτωβρίου 1936) ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς λύσεως τῶν ζητημάτων, τῶν προκυπτόντων κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυρισθείσης ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ ὕλης. Ἡ δὲ Ἑθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ, ἥτις ἱδρύθη μὲν διὰ τοῦ Νόμου 432 τοῦ 1914 «πρὸς διάσωσιν καὶ περισυλλογὴν τῶν ἄσμάτων, τῶν χορῶν καὶ τῶν μουσικῶν ὁργάνων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ», διὰ τοῦ Διατάγματος δὲ τῆς 14 Μαρτίου 1927 συνεχωνεύθη εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, ἠτύχησε τελευταίως ν' ἀποκτήσῃ τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὰς φωνοληψίας μηχανήμα, διὰ τοῦ διορισμοῦ δὲ μουσικοῦ εἰδικοῦ διὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν δημοδῶν μελωδιῶν θὰ δυνηθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου

αὐτῆς. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ὁ ἐφοδιασμός τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς πρέπει νὰ συμπληρωθῇ διὰ τῆς προμηθείας μικροῦ κινηματογραφικοῦ μηχανήματος πρὸς λῆψιν καὶ καταγραφὴν τῶν λαϊκῶν χορῶν καὶ ὅτι διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τοῦ ιδρύματος τούτου καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀπαραιτήτων ἀποστολῶν εἶναι ἀνάγκη, ὅπως τὸ ἀπὸ τοῦ 1914 διατιθέμενον κατ' ἔτος ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας διὰ τὴν Ἑθνικὴν Μουσικὴν Συλλογὴν ποσὸν ἀνῆλθῇ ἀπὸ 5 εἰς 50 τοὐλάχιστον χιλιάδας δραχμῶν.

Δ'. Χρησιμοποίησις συλλογῶν.

Τὰς συλλογὰς τοῦ Ἀρχείου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐχρησιμοποίησαν εἰς τὰς μελέτας αὐτῶν οἱ καθηγηταὶ Ἰ. Ἀποστολάκης καὶ Φαίδων Κουκουλές, αἱ κυρίαι Η. Lüdeke καὶ Κατερίνα Κακούρη καὶ οἱ κύριοι Σπ. Παπᾶς, Δημ. Μλόγρης, Ἰω. Παπακυριακόπουλος, Κ. Κωνσταντόπουλος, Θάνος Βαγενᾶς, Δημ. Παναγιωτακόπουλος κ. ἄ.

Ε'. Βιβλιοθήκη.

Βιβλία καὶ φυλλάδια εἰσέχθησαν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχείου ἐν ἔτει 134 (ἀπέναντι τῶν 80 τοῦ παρελθόντος ἔτους). ἅτινα κατεγράφησαν εἰς τὸ βιβλίον εἰσαγωγῆς ὑπ' ἀριθ. 1345-1473. Ἐκ τούτων 51 μὲν προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς, 83 δὲ ἐκ δωρεῶν τῶν ἐξῆς: Ἀκαδημία Ἀθηνῶν 15, Deutsches Volksliedarchiv 2, Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία 2, Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν 3, Ἑταιρεία Ἑπτανησιακῶν μελετῶν 2, Ἑταιρεία Κρητικῶν Σπουδῶν 1, Ἑταιρεία Κυκλαδικοῦ Πολιτισμοῦ 1, Οἰκογένεια Νικ. Πολίτου 2, Γ. Οἰκονόμου 1, S. Baud-Bovy 1, Γιάννης Βλαχογιάννης 1, Ἀχ. Τζάρτζανος 1, Θ. Βαγενᾶς 3, Γ. Μέγας 5, Ἀ. Γούσιος 1, Ἀν. Γούναρης 1, Μαρία Ἰωαννίδου 1, Π. Καλονάρος 1, Ἰ. Κολλάρος καὶ Σία 4, Μαρία Λιουδάκη 1, Εἰρήνη Παπαδάκη 1, Πολ. Παπαχριστοδούλου 1, Δ. Τσίριμπας 1, A. Schrader 1, Κυπριακὰ Γράμματα 1, Ι. Μαθιουδάκης 1, Γ. Δαφέρμος 1, ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς 1 κ. ἄ.

Ὡς γίνεται καὶ ἐκ τοῦ συνημμένου πίνακος φανερόν, τὸ ἔργον τῆς περισυλλογῆς καὶ διασώσεως τῶν μνημείων τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη προήχθη ἱκανῶς. Δυστυχῶς τὸ αὐτὸ δὲν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τῆς ἀποδελτιώσεως καὶ ταξινομήσεως τῆς συγκομιθείσης ὕλης, ἐπεὶδὴ τὸ ὑπάρχον προσωπικὸν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν οὐδ' αὐτῆς τῆς συλλεγομένης ὑπ' αὐτοῦ ὕλης. Ἄν μάλιστα λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατ'

ἔτος ἀποδελτιοῦνται 14-20 χειρόγραφα, τὰ δ' ὑπάρχοντα ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ καὶ τῷ Ἱστορικῷ Λεξικῷ ἀνεπεξέργαστα χειρόγραφα ἀνέρχονται ἤδη εἰς 891 καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος αὐξάνει, δύναται νὰ φαντασθῇ πόσα ἔτη θ' ἀπαιτηθῶσιν, ἵνα γίνωμεν ἀπλῶς κύριοι τοῦ συσσωρευθέντος ὕλικου. Καὶ διετέθη μὲν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ἐπομένου ἔτους ποσόν τι διὰ τὴν ἀντιγραφὴν καὶ ἀποδελτίωσιν ὕλικου, ἀλλ' ἄς ἐπιτραπῇ νὰ νομίζωμεν, ὅτι μόνον διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ μονίμου προσωπικοῦ τοῦ Ἀρχείου θὰ δυνηθῶμεν νὰ καταρτίσωμεν τὰ πολλαπλὰ εὗρετήρια καὶ τοὺς καταλόγους, οἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν παρασκευὴν ἐκδόσεως τῶν συλλογῶν, πληρούσης τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἐπιστήμης.

Τὸ θερμὸν ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπέδειξε διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, καὶ γενικῶς ἡ στοργή, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀκαδημία περιβάλλει τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτῆς ἰδρύματα, εἶναι ἀρκετὸν ἔλεγχον, ὅτι εἰς προσεχὲς μέλλον θὰ παρασχεθῶσι καὶ εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον τὰ μέσα ἐκεῖνα, ἅτινα ἀπὸ μακροῦ ἐχρησιμοποίησαν καὶ εἰς τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν, ἵνα δυνηθῇ καὶ τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἐθνικὸν ἔργον, δι' ὃ ἰδρύθη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2^ῃ Δεκεμβρίου 1902.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου

Γ. Α. ΜΕΓΑΣ